

1948 – anul trecerii României la comunism

Alexandru Porțeanu*

Actul de la 30 decembrie 1947 – abdicarea forțată a Regelui Mihai I și proclamarea Republicii Populare Române – a deschis calea trecerii României la comunism.

La începutul lunii ianuarie 1948 apărea revista săptămânală „Flacăra”, care își propunea să combată ideologia burgheză și să sprijine literatura angajată de pe pozițiile clasei muncitoare, pentru construirea socialismului. Tot atunci se înființau cinci șantiere naționale ale tineretului. Au avut loc vizita oficială în România a unei delegații guvernamentale bulgare condusă de Ghiorghe Dimitrov și vizita oficială în Ungaria a unei delegații guvernamentale române, condusă de dr. Petru Groza. Cele două vizite s-au soldat cu încheierea respectivelor tratate de prietenie, colaborare și asistență mutuală.

La 25 ianuarie 1948 a fost efectuat *Recensământul populației*, din care a rezultat cifra de 15 872 624 locuitori. La 30 ianuarie 1948 a avut loc unificarea P.N.Ț. Anton Alexandrescu cu Frontul Plugarilor.

În zilele de 2–4 februarie 1948 a avut loc vizita oficială în U.R.S.S. a delegației guvernamentale române conduse de dr. Petru Groza, din care făceau parte Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Vasile Luca ș.a. Delegația guvernamentală sovietică era condusă de I.V. Stalin. A fost semnat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală, care prevedea și repatrierea treptată a prizonierilor de război, încheiată în 1956 (total circa 150 000 persoane).

La 3 februarie 1948, dr. Petru Groza a avut o convorbire confidențială cu I.V. Stalin. În convorbirile lor reciproce, dr. Petru Groza a reușit să

dobândească încrederea lui I.V. Stalin. România era prima țară democrat-populară care semna Tratatul cu U.R.S.S.

Pe baza pregătirilor politice și organizatorice corespunzătoare, în zilele de 21–23 februarie 1948 au avut loc la București lucrările *Congresului de unificare a P.C.R. și P.S.D.*, prin care a fost creat Partidul Muncitoresc Român (P.M.R.). Cuvântul de deschidere a fost rostit de Ștefan Voitec, Raportul politic a fost prezentat de Gheorghe Gheorghiu-Dej, Proiectul de statut de Lothar Rădăceanu, iar Cuvântul de încheiere a fost rostit de către Ana Pauker. Comitetul Central al P.M.R. avea 41 de membri plini și 16 membri supleanți (11 P.C.R. și cinci P.S.D.). Biroul Politic era format din opt membri (șapte P.C.R. și unul P.S.D.), cinci supleanți (trei P.C.R. și doi P.S.D.). Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost ales secretar general al C.C. al P.M.R. Rezoluția congresului consemna rezultatele acestuia, precum și orientările P.M.R. Prin acest congres, Partidul Social Democrat *dispărea oficial* din viața politică a țării.

Numărul membrilor Partidului Muncitoresc Român a crescut constant, de la 720 000 în 1950 la 3 700 000 în 1988, ceea ce reprezenta un procent de 34,6% din totalul populației active a țării. După decesul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, în 1965, P.M.R. a reluat denumirea de P.C.R. și intra în „Epoca Nicolae Ceaușescu”.

În pregătirea alegerilor parlamentare, la 27 februarie 1948, s-a format Frontul Democrației Populare (F.D.P.) format din P.C.R., Frontul Plugarilor, Partidul Național Popular (P.N.P.), P.N.L. Bejan, Uniunea Populară Maghiară. Președintele Frontului Democrației Populare era dr. Petru Groza.

Începutul colectivizării agriculturii în Dobrogea a fost însoțit de rezistențe și opoziții, reprimare de trupele de Securitate.

Prin Legea de organizare judecătorească a fost înființată Instituția asesorilor populari, justiția intrând astfel sub control politic.

La 28 martie 1948 au avut loc primele alegeri parlamentare ale noului regim, câștigate de F.D.P. cu 93%.

La 23 aprilie 1948, Parlamentul a votat *Constituția Republicii Populare Române*, având ca model Constituția U.R.S.S. din 1936. A fost ales noul Prezidiu, în frunte cu dr. Constantin Parhon și trei vicepreședinți: Mihail Sadoveanu, Ion Niculi, Petre Constantinescu-Iași. Președinte al Consiliului de Miniștri continua să fie dr. Petru Groza.

La 28 aprilie 1948 a fost arestat abuziv Lucrețiu Pătrășcanu, supus apoi unor îndelungate cercetări. După câteva zile au fost arestați și liderii Partidului-Social Democrat Independent, în frunte cu Constantin Titel Petrescu.

La 15 mai 1948 a fost sărbătorit Centenarul Adunării Naționale de la Blaj, care se declara pentru restabilirea unității religioase a românilor transilvăneni, implicit împotriva bisericii greco-catolice.

La 23 mai 1948, Insula Șerpilor din Marea Neagră a fost cedată Uniunii Sovietice. Procesul verbal al cedării nu a fost ratificat în Parlamentul României. Insula Șerpilor a fost transformată în cel mai puternic centru de ascultare al U.R.S.S. din întreagă Europă de Est.

Ca urmare a decesului Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, Nicodim (d. 27 februarie 1948), la 6 iunie 1948, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Iustinian Marina, a fost înscăunat Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Biserica Ortodoxă Română a fost supusă unor grele încercări. Religia a fost eliminată ca obiect de studiu în școli, au fost interzise slujbele religioase din spitale, cazărmi ș.a., periodicele bisericești au fost suprimate (cu excepția „Telegrafului român” de la Sibiu); au fost desființate Facultatea de Teologie de la Suceava, Academiiile Teologice din Arad și Caransebeș, precum și toate seminariile teologice. Au fost, de asemenea, desființate șase eparhii (Tomis, Suceava, Argeș, Maramureș, Caransebeș, Huși), precum și toate

posturile de arhierei-vicari. Controlul permanent era exercitat de inspectorii de culte, iar publicațiile bisericești erau cenzurate.

La 1 iunie 1948 a încetat activitatea sportivă profesionistă și a reapărut revista „Viața Românească”.

La 9 iunie 1948 s-a dat Decretul privind reorganizarea Academiei Române, devenită Academia R.P.R. S-a retras calitatea de membru al Academiei la 98 de personalități, printre care Lucian Blaga, Ion Petrovici, Dimitrie Gusti, Ioan Lupaș, Simion Mehedinți, P.P. Negulescu, Ion Nistor, Radu R. Rosetti, Nicolae Bagdasar, Marcu Berza, Constantin Brăiloiu, Emil Hațieganu, Episcopul Iuliu Hossu, Patriarhul Nicodim, Mitropolitul Nicolae Colan ș.a. Patrimoniul material al Academiei a fost confiscat. După 1974, timp de 15 ani, activitatea Academiei a fost restrânsă și *a fost blocată alegerea de noi membri*.

Unul dintre cele mai importante acte politice a fost cel de la 11 iunie 1948, *Legea pentru naționalizarea principalelor întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări și transporturi*.

A început emigrarea unui mare număr de evrei din România spre Israel. Se declanșa conflictul politic cu Iugoslavia, al U.R.S.S., al României și al celorlalte state comuniste.

La 2 iulie 1948 s-a înființat Comisia de Stat a Planificării, organ al noii funcții a statului comunist. Se institua regimul de colectare a cerealelor.

La 17 iulie 1948 era emis Decretul de abrogare unilaterală a Concordatului cu Vaticanul (din 1927), iar la 18 septembrie 1948, numărul episcopilor romano-catolice a fost redus de la șase la două. Școlile catolice erau desființate, înaltul cler și un număr de preoți catolici erau arestați.

Față de toate acestea, în vara anului 1948 s-au organizat grupuri de rezistență armată anticomunistă în Munții Banatului, în Munții Făgărașului și în Munții Apuseni.

Conferința internațională de la Belgrad institua noul regim de navigație pe Dunăre.

La 3 august 1948 a fost publicată Legea pentru *reforma învățământului*, după model sovietic, urmată de numeroase epurări de cadre didactice neconforme.

La 4 august 1948 a fost emis Decretul-Lege pentru regimul general al cultelor religioase, care institua controlul politic al cultelor.

La 30 august 1948 era emis Decretul pentru înființarea și organizarea Direcției Generale a Securității Poporului, poliție politică după model sovietic, care avea 360 000 angajați. Primii săi conducători proveneau pe filiera sovietică. Sute de mii de oameni au fost arestați, anchetați, torturați, deportați, exterminați.

Din septembrie 1948, revista lunară „Lupta de clasă” își schimba denumirea în „Era socialistă”.

La 3 septembrie 1948 au fost demisi, prin Decret, episcopii greco-catolici de Alba Iulia și Făgăraș, Ioan Suci, Valeriu Traian Frențiu de la Oradea, Alexandru Rusu al Maramureșului și Ioan Bălan al Lugojului, iar la 8 noiembrie 1948, Iuliu Hossu.

Printre puținele aspecte luminoase ale anului 1948 se înscrie activitatea și creația genială a compozitorului *George Enescu* (*Uvertura de concert* ș.a.), realizată la Paris.

În octombrie 1948 se înființa Școala centrală de lectori „A.A. Jdanov” a Partidului Comunist Român.

La 1 octombrie 1948 avea loc la Cluj adunarea unui grup de 36 preoți greco-catolici, care au adoptat *Proclamația de revenire* a Bisericii Române Unite în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, în numele căroră era semnat un Apel ce chema credincioși uniți să urmeze calea celor 36 de preoți. În aceeași zi, episcopul Iuliu Hossu a semnat un *Decret de excomunicare* a participanților la adunare.

La 7 octombrie 1948, episcopatul Bisericii Unite a redactat o scrisoare de protest înaintată Prezidiului Marii Adunări Naționale și un Memoriu de protest adresat doctorului Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri. La 21 octombrie 1948, când se împlineau 250 ani de la actul Unirii cu Roma, delegațiile din toate parohiile unite au făcut act de supunere către Patriarhia Bisericii Ortodoxe, realizându-se astfel „reîntregirea Bisericii Românești”. În realitate, biserica greco-catolică a fost desființată din ordinul autorităților comuniste. Dintre preoții și ierarhii greco-catolici, 11 au murit în temniță.

La 27 octombrie 1948 a fost înaintat Guvernului dr. Petru Groza „Statutul de organizare, conducere și administrare a Cultului catolic de toate riturile din România (latin, bizantin, armean

și rutean)”. Conform Legii, Statutul *nu* a fost aprobat.

La 27–29 octombrie 1948 au fost arestați cei șase episcopi greco-catolici (Ioan Suci, Alexandru Rusu, Valeriu Traian Frențiu, Iuliu Hossu, Ioan Bălan și Vasile Aftenie), căroră li s-a fixat domiciliu obligatoriu într-o casă de odihnă a Patriarhiei Ortodoxe Române de la Dragoslavele (județul Argeș). Alți 25 preoți au fost încarcerați la Mănăstirea Neamț. Au fost transferați treptat la Mănăstirea Căldărușani, apoi în penitenciarul de la Sighetul Marmăției.

În noiembrie 1948 a avut loc procesul grupului de comandă al Mișcării de rezistență anticomunistă, ai cărei membri au fost condamnați la muncă silnică pe viață. Tot în noiembrie 1948 se termina construcția liniei de cale ferată Bumbești-Livezeni de pe Valea Jiului, începută în 1923.

La 3 noiembrie 1948 au fost naționalizate (confiscate) instituțiile medico-sanitare și întreprinderile cinematografice.

La 21 noiembrie 1948 începea acțiunea de verificare a membrilor Partidului Comunist Român, din care a rezultat excluderea a 142 000 de persoane.

La 1 decembrie 1948, când se împlineau 30 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România, a fost publicat Decretul referitor la situația „fostului cult greco-catolic”, la „revenirea” acestuia în cadrul cultului ortodox. Astfel se decreta încetarea existenței cultului greco-catolic, bunurile Bisericii Unite revenind Statului.

La 12 decembrie 1948 a fost publicată *Rezoluția Biroului Politic al C.C. al P.M.R. privind chestiunea națională*, care se pronunța împotriva oprimării și persecutării minorităților naționale, pentru relații de prietenie între români și minorități, împotriva tendințelor șovine și a celor antiromânești.

Plenara Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, din 22–24 decembrie 1948, a dezbătut Planul economic pe 1949. Rezoluția Plenarei definea noul regim politic ca formă a *dictaturii proletariului*.

Marea Adunare Națională a adoptat Planul economic pe 1949, care prevedea o creștere a producției industriale și agricole de 40%.

La sfârșitul anului 1948 s-au înființat trupele Ministerului de Interne care erau destinate „securității teritoriului și a frontierelor țării”.

În concluzie, importanța anului 1948 în cadrul istoriei României constă în evenimentele care au determinat trecerea României la comunism. Dintre cele care l-au caracterizat s-a evidențiat Congresul de unificare a P.C.R. și P.S.D., prin care s-a creat noua formă a Partidului Comunist Român, iar Partidul Social-Democrat *a dispărut oficial* din viața politică a țării. Primele alegeri parlamentare ale noului regim au indicat direcția evoluției politice a țării. În 1948 a început colectivizarea agriculturii din Dobrogea. Constituția Republicii Populare Române a fost legea fundamentală a noului stat. Biserica Ortodoxă Română a avut în fruntea sa pe noul Patriarh, Iustinian Marina. Religia și biserica au fost persecutate de noul regim. Naționalizarea, la 11 iunie 1948, a

principalelor întreprinderi a vizat baza economică a statului. S-a trecut la economia planificată. Reforma învățământului a completat tabloul noilor orientări din societatea românească. Înființarea, organizarea și funcționarea instituțională a Securității ca poliție politică a dominat viața publică. Au început arestările și celelalte forme de persecuție politică. Treptat s-a înfiripat și o mișcare de dizidență anticomunistă. În esență, procesul de trecere început în 1948 a continuat ireversibil în anii următori.

Comunismul instaurat în România în 1948 a durat până în 1989, timp de 42 de ani, reprezentând o experiență istorică traumatizantă, gravă, care a întârziat dezvoltarea generală normală a societății românești.